

ANALÝZA VÝVOJE CEN V ZEMĚDĚLSTVÍ V ŠIRŠÍCH SOUVISLOSTECH

Ing. Jan Záhorka

Červenec 2008

OBSAH

ÚVOD	3
Postavení zemědělství v ekonomice státu	3
Podíl na tvorbě HDP	3
Podíl na zaměstnanosti.....	3
Saldo zahraničního agrárního obchodu	3
Shrnutí.....	4
I. Rozměr českého zemědělství a vliv cen placených zemědělci	5
Dlouhodobý vývoj hrubé zemědělské produkce	5
Vývoj hrubé zemědělské produkce v běžných cenách a stálých cenách v r. 1989.....	7
Vývoj hrubé rostlinné produkce v běžných cenách a stálých cenách r. 1989.....	9
Hlavní změny ve struktuře rostlinné výroby	9
Vývoj rostlinné produkce	10
Vývoj hrubé živočišné produkce v běžných cenách a stálých cenách r. 1989.....	11
Strukturální změny živočišné výroby	12
Vývoj hrubé rostlinné a živočišné produkce v běžných cenách	13
II. Vývoj cen zemědělských výrobců, cen vstupů do zemědělství a inflace .	14
Vývoj cen zemědělských výrobců, cen vstupů do zemědělství a inflace v letech 2000-2007	14
Vývoj cen zemědělských výrobců, cen vstupů do zemědělství a inflace v letech 1989-2004	15
III. Spotřeba a ceny motorové nafty	16
Spotřeba motorové nafty v zemědělství	16
IV. Vývoj výrobních nákladů a prodejních cen vybraných produktů.....	18
Pšenice potravinářská	18
Pšenice krmná.....	19
Řepka.....	19
Výkrm prasat.....	21
Výkrm skotu	22
Mléko	23
V. Porovnání vývoje cen placených zemědělci se sousedními státy	24
Mléko	24
Jatečný skot.....	25
Prasata.....	26
Pšenice potravinářská1	27
Ječmen krmný	28
IV. Vývoj cen placených zemědělci, cen průmyslových výrobců a spotřebitelských cen	29
Vývoj cen vepřového masa	29
Vývoj cen hovězího.....	30
Mléko	31
Pšenice pekařská a bílé pečivo	32
Souhrn	33

ÚVOD

Postavení zemědělství v ekonomice státu

Postavení odvětví v národním hospodářství se nejčastěji měří podílem na tvorbě hrubého domácího produktu (HDP) a na zaměstnanosti.

Podíl na tvorbě HDP

Podíl zemědělství na tvorbě národního produktu dlouhodobě klesá ve všech vyspělých státech jako projev objektivní zákonitosti. Jestliže v ČR byl v roce 1948 – 17,6 %, v roce 1987 již jen 7,1 %, v roce 2000 – 3,9 % a v roce 2007 2,11 %. Není to však způsobeno jen rychlým růstem ostatních odvětví jako tomu bylo až do konce osmdesátých let minulého století, ale v posledních 17 letech i neustálým zmenšováním rozměru zemědělství – jeho zúženou reprodukcí.

Podíl na zaměstnanosti

Vezmeme-li v úvahu druhý ukazatel – stav pracovníků, tak v roce 1948 pracovalo v zemědělství ČR 1 319 tis. pracovníků, to je 33 % z celkového počtu pracovníků v národním hospodářství. Za 40 let do roku 1987 poklesl na 528 tis., to je o 60 % a činil již pouze 10 % zaměstnaných v ČR. V roce 2007 již pracovalo v českém zemědělství pouze 2,87 % všech pracovníků v ekonomice ČR a podíl dále klesá. Významný vliv má i snížení diverzifikace do ostatních odvětví.

Saldo zahraničního agrárního obchodu

I přes neustálé a prudké snižování počtu pracovníků v zemědělství a snižování podílu odvětví na HDP, se celá desetiletí dařilo zásobovat základními potravinami z domácích zdrojů a saldo zahraničního obchodu agrárními produkty bylo pro ČR kladné. Dařilo se to především díky růstu produktivity práce a intenzifikaci výroby, ale i snížení spotřeby některých potravin po cenových šocích na začátku 90. let minulého století.

Kladné saldo zahraničního obchodu ČR u agrárních produktů však skončilo v roce 1991 v rozsahu 2,5 mld. Kč. Od té doby se záporné saldo zahraničního agrárního obchodu neustále prohlubuje a v roce 2006 již dosáhlo 32,7 mld. Kč. To je množství, které vytlačilo zhruba jednu třetinu naší zemědělské produkce. V minulém roce 2007 došlo ke snížení záporného salda o více jak jednu třetinu v důsledku výrazně rychlejšího růstu vývozu nad růstem dovozu.

Zbytečně byly z politických důvodů opuštěny východní trhy ve prospěch států EU 15.

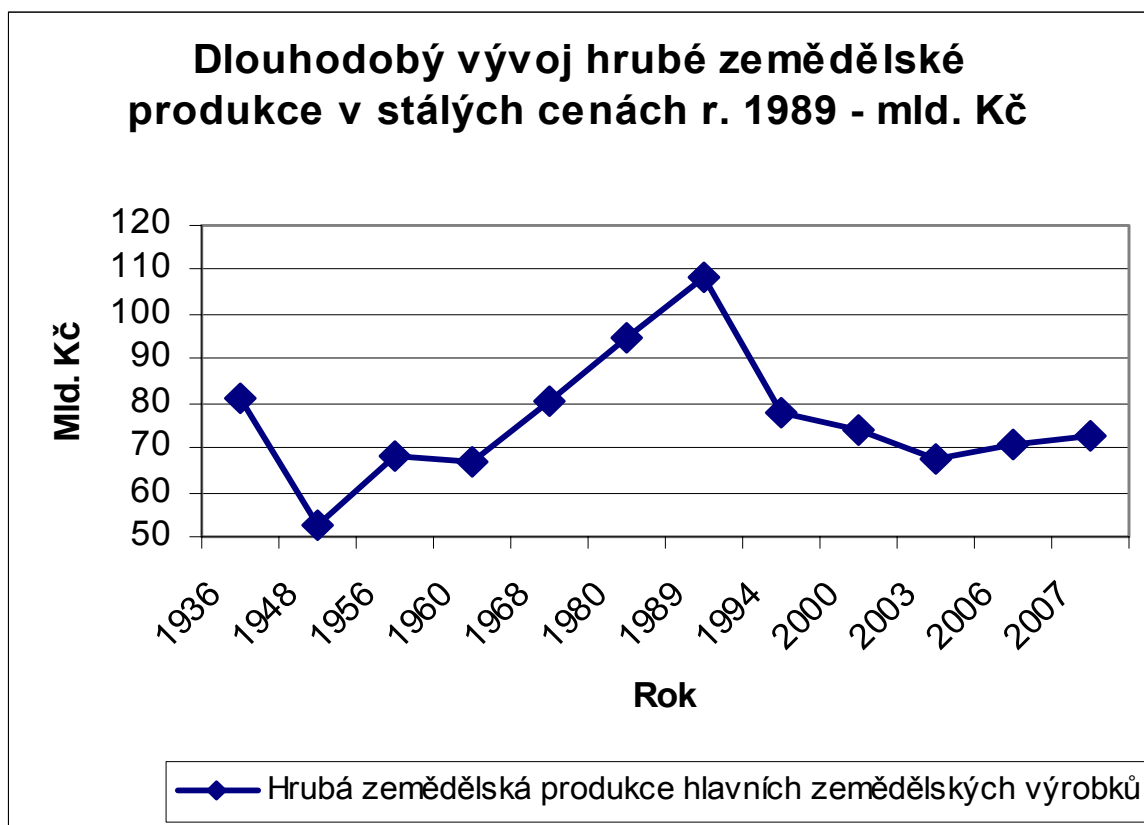
Záporné saldo zahraničního agrárního trhu je také výrazem rozpadu silné organizace obchodu agrárními produkty, podmínek obchodní politiky v integrované Evropě a konkurenceschopnosti odvětví.

Shrnutí

Tendence v zemědělství jsou tedy opačné než v ostatních odvětvích národního hospodářství jako celku. V ostatních odvětvích roste podíl na HDP, v zemědělství klesá. V ostatních odvětvích roste zaměstnanost, v zemědělství klesá. V ostatních odvětvích je v posledních letech dosahováno kladné saldo zahraničního obchodu s tendencí růstu, v zemědělství je záporné.

I. Rozměr českého zemědělství a vliv cen placených zemědělci

Dlouhodobý vývoj hrubé zemědělské produkce

Graf č. 1

Zdroj: ČSÚ

Rok	1936	1948	1956	1960	1968	1980	1989	1994	2000	2003	2006	2007
Celkem	80,9	52,6	68,4	66,8	80,3	94,4	108,6	78,1	74,3	67,2	71	73

Tabulka č. 1

Zdroj: ČSÚ

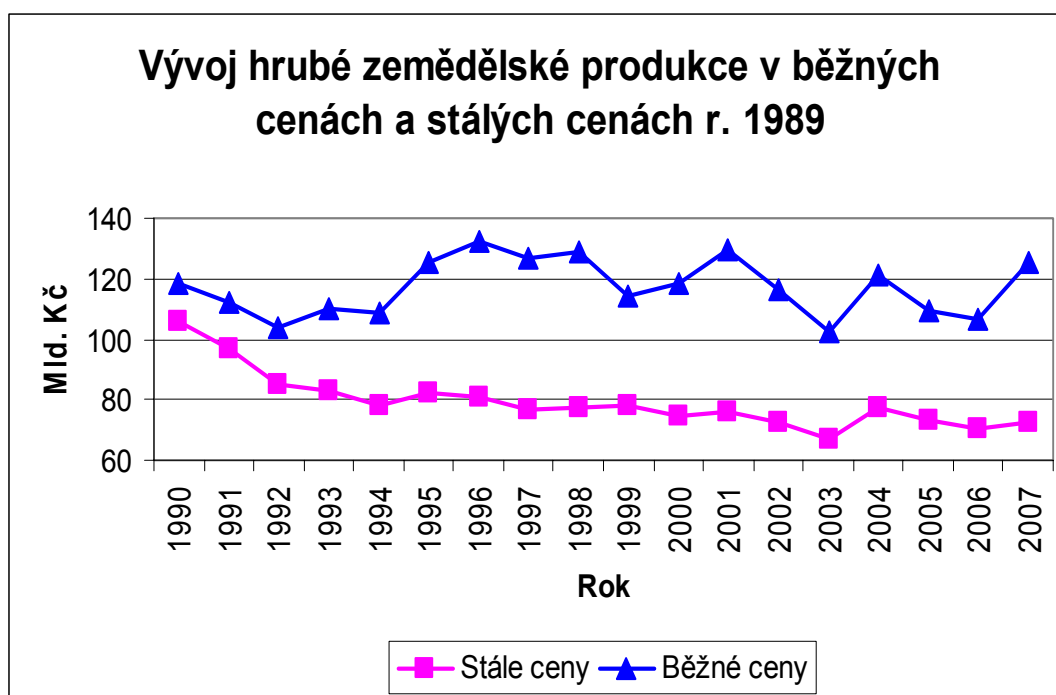
Základním ukazatelem, vypovídajícím o rozměru českého zemědělství je hrubá zemědělská produkce ve stálých cenách (dále jen s.c.). V současné době se používá přepočtení na ceny r. 1989.

Tento ukazatel se dlouhodobě vyvíjel tak, že z vysoké předválečné úrovně v roce 1936 - 80,1 mld. Kč poklesl během 2. světové války a krátce po válce o 40 % na 52,6 mld. Kč v r. 1948.

Od té doby hrubá zemědělská produkce rostla a to i přes více než 0,5 mld. Kč meziroční propady pouze v r. 1976 a 1981. Dosáhla vrcholu v roce 1989 – 108,6 mld. Kč, to je o 35 % více než byla vysoká předválečná úroveň a více než dvojnásobku ve srovnání s rokem 1948. Přitom předválečné úrovni bylo dosaženo teprve v roce 1972, tedy za čtvrt století.

Od r. 1989 se hrubá produkce českého zemědělství neustále snižuje. Snižuje se i po období bouřlivé privatizace a transformace, kdy v roce 1995 dosáhla 82 mld. Kč, klesá i po vstupu do EU. V současné době se přiblížila 70 mld. Kč, to je úrovni konce 60. let minulého století a je pod předválečnou úrovní. Svědčí to o hrubém nevyužívání produkčního potenciálu odvětví v situaci dynamického růstu poptávky po potravinách v celosvětovém měřítku.

Vývoj hrubé zemědělské produkce v běžných cenách a stálých cenách v r. 1989.

Graf č. 2

Zdroj: ČSÚ

Rok	Stále ceny v mld. Kč	Běžné ceny v mld. Kč
1990	106	118
1991	97	112
1992	85	104
1993	83	110
1994	78	109
1995	82	126
1996	81	132
1997	77	127
1998	77	129
1999	78	114
2000	74	118
2001	76	130
2002	73	117
2003	67	103
2004	77	122
2005	74	109
2006	71	106
2007	73	126

Tabulka č. 2

Zdroj: ČSÚ

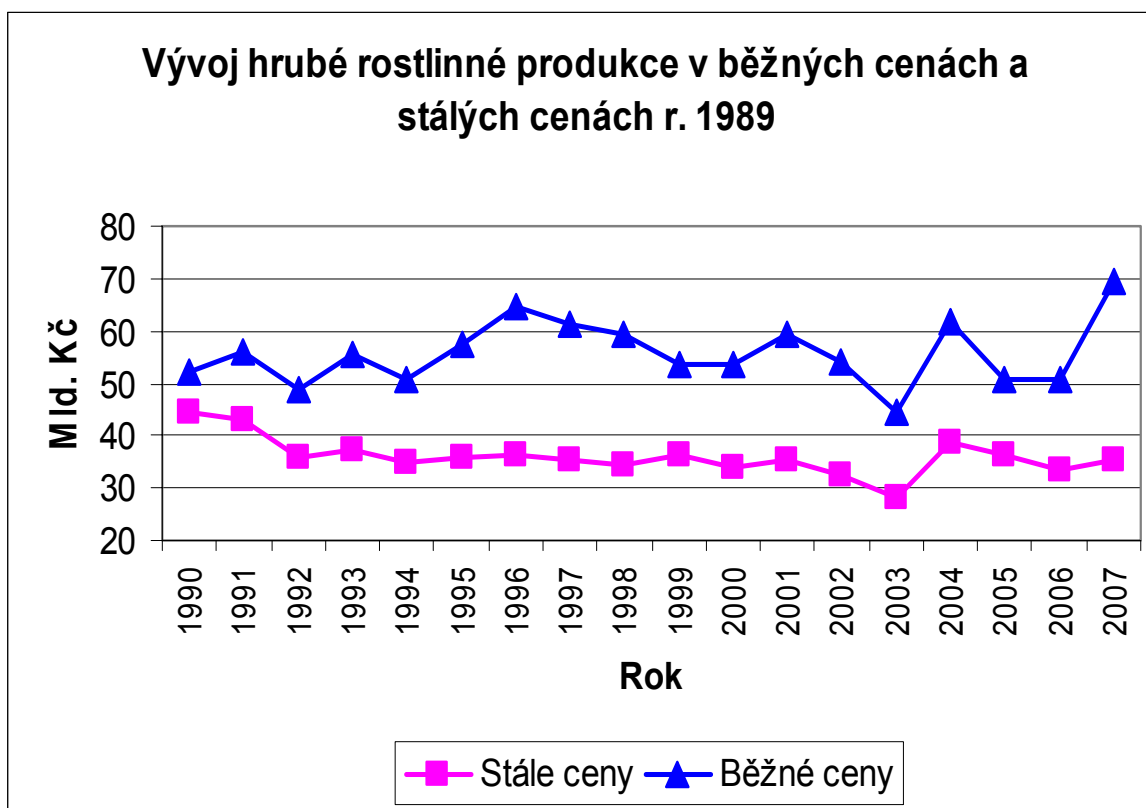
Vývoj hrubé zemědělské produkce (dále jen HZP) v běžných cenách (dále jen b.c.) na rozdíl od vývoje HZP ve s.c. vyjadřuje v podstatě cenový vliv. Prvá léta po roce 1990, kdy byly nejdříve pevně stanovené, později státem volněji regulované ceny placené zemědělcům, je poměrně malý rozdíl mezi produkcí v s.c. a b.c. Postupně však cenový vliv na produkci zesílil s častými propady běžných cen směrem k nižším cenám stálým.

Na první pohled je zřejmé, že výkyvy v běžných cenách jsou daleko vyšší nežli výkyvy v objemu produkce (v s.c.).

Je také zřejmé, že poslední cenový výkyv v r. 2007 v růstu cen nepřekonává zvýšení z let 1995, 1996, 1998 a 2001. Růst cen některých komodit startoval až po sklizni obilovin v 2. polovině roku. Cenový nárůst r. 2007 tedy nijak nevybočuje z vývojové řady od r. 1990.

Ze znázorněného vývoje je také vidět, že téměř při všech poklesech produkce v s.c. se snížila i produkce v b.c. To znamená, že vliv objemu produkce na celkovou produkci v běžných cenách je vyšší než samotný cenový vliv.

Vývoj hrubé rostlinné produkce v běžných cenách a stálých cenách r. 1989

Graf č. 3

Zdroj: ČSÚ

Rok	Stále ceny v mld. Kč	Běžné ceny v mld. Kč
1990	44	52
1991	43	56
1992	36	49
1993	37	55
1994	35	51
1995	36	57
1996	36	65
1997	35	61
1998	35	59
1999	36	53
2000	34	54
2001	35	59
2002	32	54
2003	28	45
2004	39	62
2005	36	51
2006	33	51
2007	36	69

Tabulka č. 3

Zdroj: ČSÚ

Hlavní změny ve struktuře rostlinné výroby

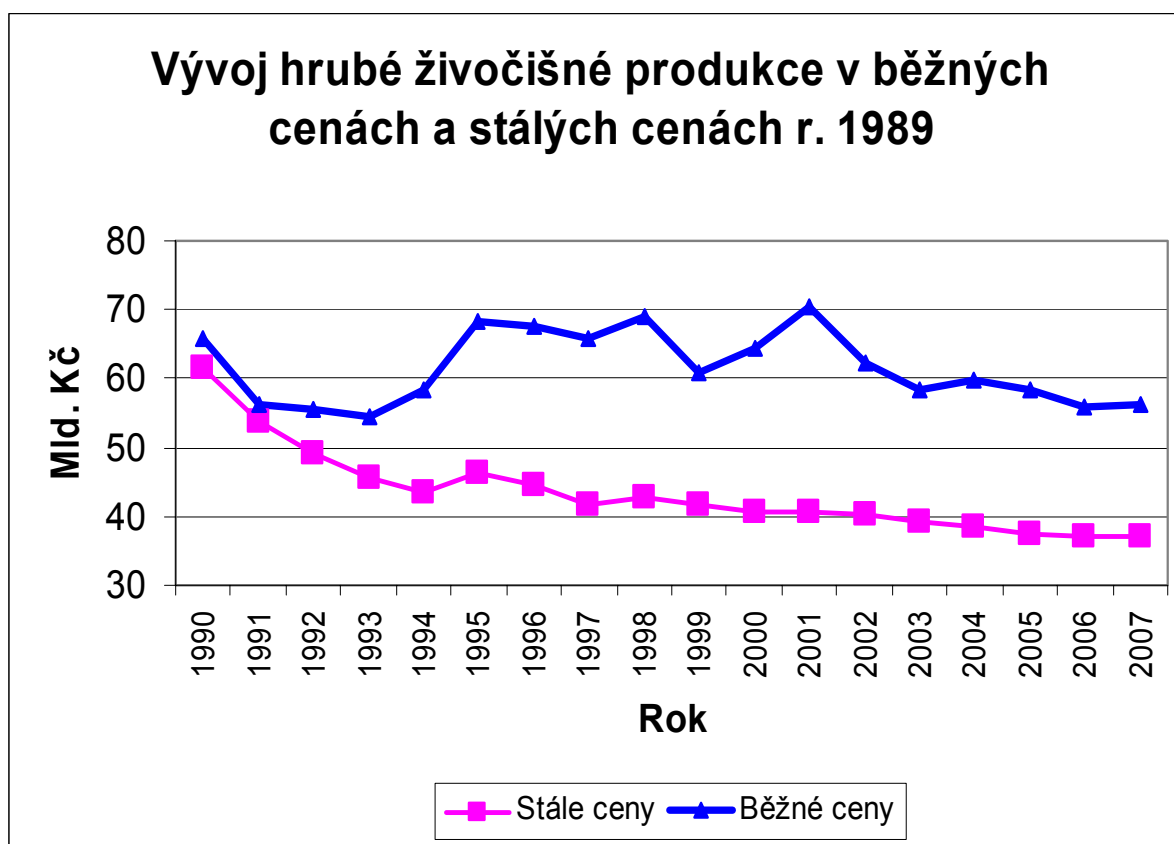
K výrazným změnám dochází i v rostlinné výrobě. Historicky plochy obilovin klesají od r. 1935, kdy dosáhly více než 2,5 mil. ha, na 1,8 mil. ha v 70. letech a 1,7 mil. ha v letech 80., 1,6 mil. ha v roce 1990. Od té doby se udržují s menšími výkyvy v desítkách tisíc hektarů na zhruba stejné úrovni.

Výrazně se však zvýšily plochy olejnin, zejména řepky. Rostou postupně s určitými výkyvy již od roku 1945, a to z 32 tis. ha na 60 tis. ha v r. 1980, 105 tis. ha v roce 1990. V posledních 5 letech plochy kolísají od 251 do 344 tis. ha. Objem sklizně řepky se ve srovnání s rokem 1990 prakticky ztrojnásobil a přesahuje 1 mil. t.

Vývoj rostlinné produkce

Vývoj rostlinné produkce v s.c. vykazuje po výrazném snížení v prvních letech transformačního období poměrně stabilní hodnoty až na větší propad v roce 2003. Vývoj rostlinné produkce v b.c. je výrazně rozháranější. Cenový vliv v posledním roce 2007 byl tak velký, že hrubá rostlinná produkce v b.c. je od r. 1990 vůbec nejvyšší.

Vývoj hrubé živočišné produkce v běžných cenách a stálých cenách r. 1989

Graf č. 4

Zdroj: ČSÚ

Rok	Stále ceny v mld. Kč	Běžné ceny v mld. Kč
1990	62	66
1991	54	56
1992	49	55
1993	46	54
1994	43	58
1995	46	68
1996	44	68
1997	42	66
1998	43	69
1999	42	61
2000	41	64
2001	41	70
2002	40	62
2003	39	58
2004	38	60
2005	37	58
2006	37	56
2007	37	56

Tabulka č. 4

Zdroj: ČSÚ

Strukturální změny živočišné výroby

Stavy skotu se historicky, od r. 1921 udržovaly na 3 mil. ks, s výjimkou několika poválečných let, konce padesátých let a let 1969 a 1970, kdy klesly těsně pod tuto hranici. Nyní dosahují jen 1 391 tis. ks.

Na 1 ha evidované zemědělské půdy tak již připadá neuvěřitelně nízká úroveň stavů skotu, pouze 0,36 ks/ha.

Téměř o jednu třetinu se snížily i stavy ovcí.

Ztratili jsme tak již schopnost udržovat trvalé travní porosty přirozeným způsobem – spasením a zkrmením travní hmoty.

Stav prasat dosáhl vrcholu v roce 1981 a to 5 106 tis. ks. Od té doby neustále klesá a v roce 2007 činil pouze 2 830 tis. ks. Nejvyšší stavy drůbeže byly v roce 2000 – 30,8 mil. ks, potom se stavy snižovaly až na 24,6 mil. ks v r. 2007.

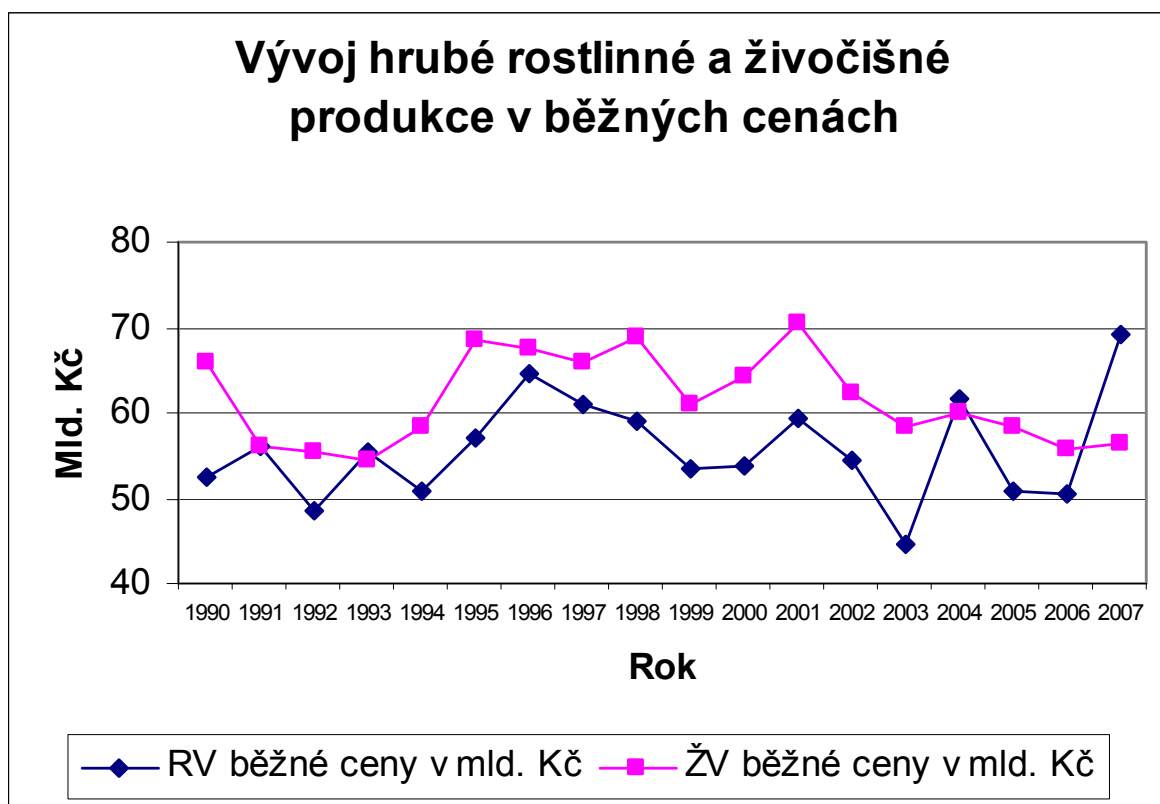
Při téměř neměnné sklizni obilovin tak kromě strukturální nerovnováhy mezi téměř 1 mil. ha trvalých travních porostů a snižováním stavů skotu i ovcí, vznikla další hluboká strukturální krize mezi stavy prasat i drůbeže a produkcí obilovin. Tuzemská spotřeba obilovin ke krmení se totiž postupně snížila o více než 1,5 mil. t, to je o třetinu.

Na druhé straně nastaly hluboké změny ve struktuře stáda skotu. Jestliže na počátku 90. let krávy bez tržní produkce mléka neexistovaly, v roce 2007 jich bylo 154 tisíc, to je téměř jedna čtvrtina z celkového stavu krav.

Výsledkem specializace části stáda skotu na mléko a druhé části na masnou užitkovost je růst zejména mléčné užitkovosti. Roční dojitost na 1 kus v roce 2007 byla 6 548 l. Je to vyšší dojitost než v řadě vyspělých států.

Na rozdíl od poměrně stabilní rostlinné produkce má hrubá živočišná produkce v s.c. prakticky trvalý sestupný trend. Produkce v běžných cenách má výrazné výkyvy, od roku 2004 se nachází jednoznačně v degresivní fázi vývoje.

Vývoj hrubé rostlinné a živočišné produkce v běžných cenách

Graf č. 5

Zdroj: ČSÚ

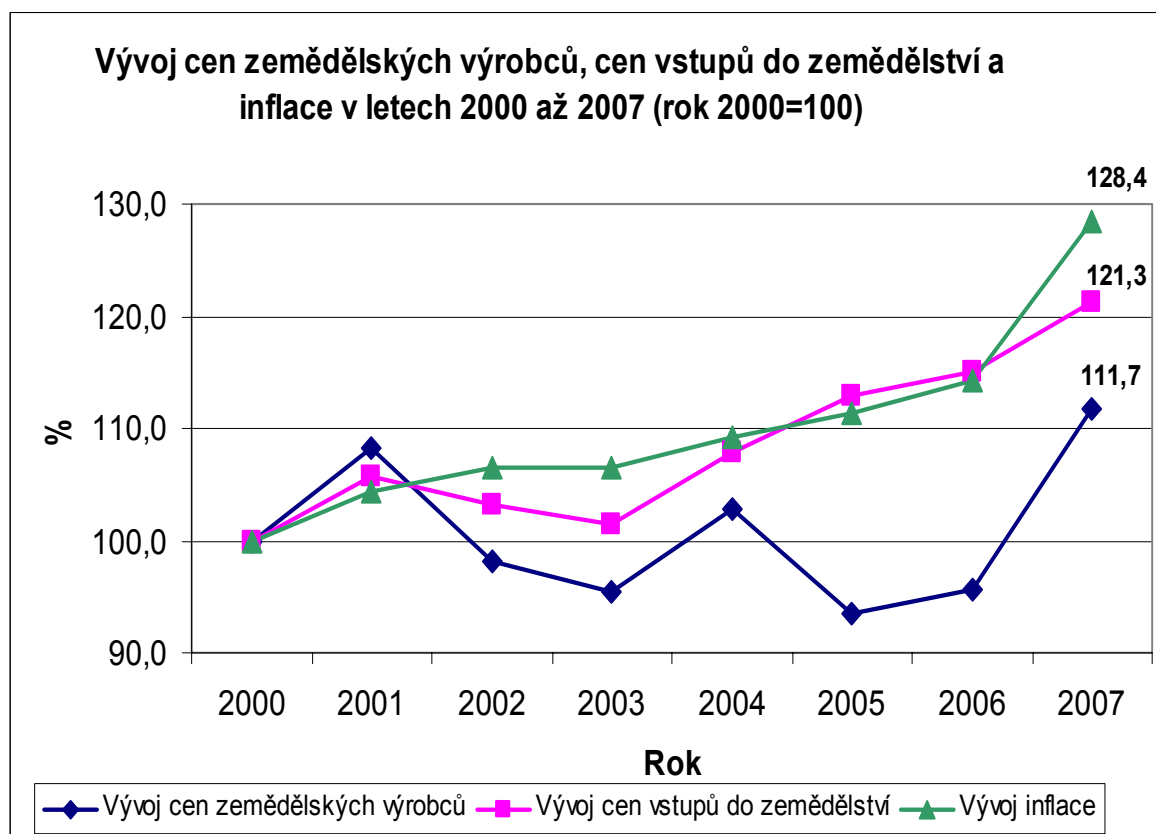
Z grafu je jasně vidět, kam se řítí živočišná produkce.

Kromě snížení hrubé produkce, byla odstartována strukturální krize českého zemědělství změnou poměru mezi objemem rostlinné a živočišné produkce.

Jestliže od r. 1965 vždy převyšoval objem živočišné produkce nad rostlinnou, startuje proces opačný. Svědčí to o snižování finalizace produktů a snižování objemu přidané hodnoty odvětví, tedy o velmi závažných nepříznivých trendech.

II. Vývoj cen zemědělských výrobců, cen vstupů do zemědělství a inflace

Vývoj cen zemědělských výrobců, cen vstupů do zemědělství a inflace v letech 2000-2007

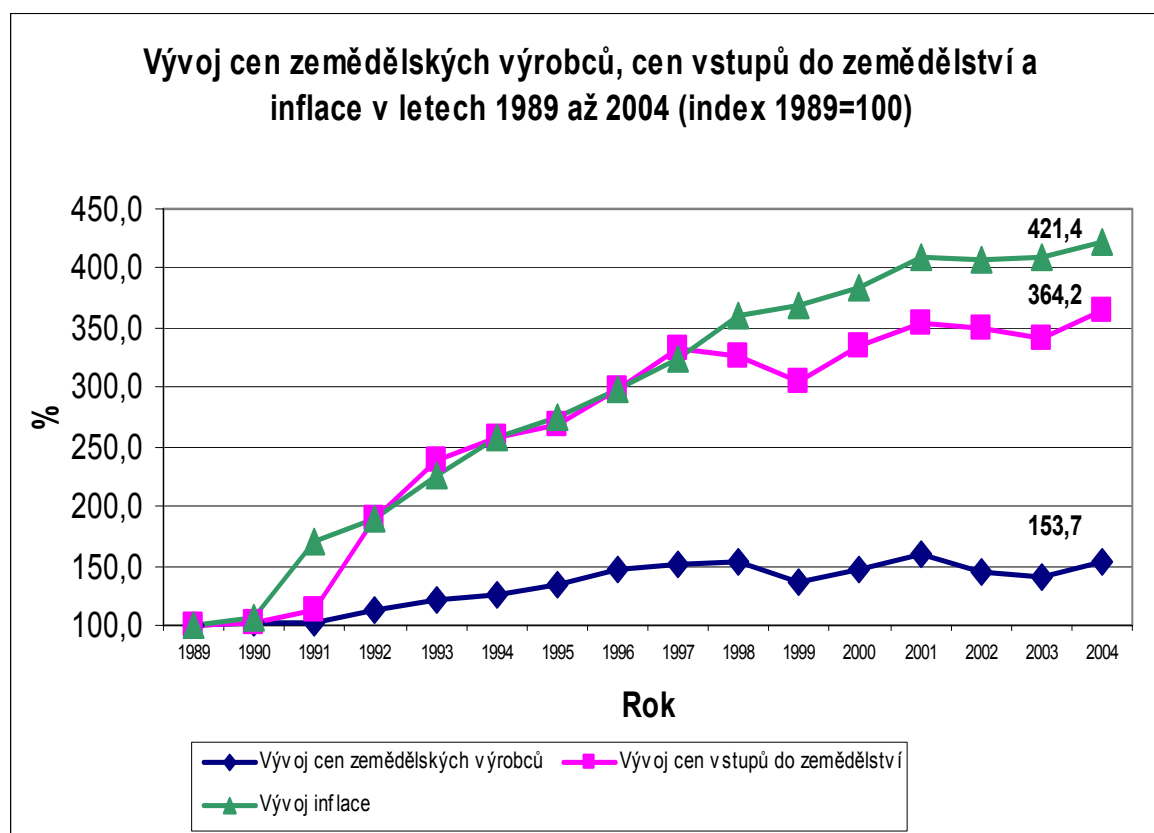
Zdroj: ČSÚ

Z grafu je patrné, že ceny placené zemědělcům prakticky nekopírují inflaci, ceny vstupů spíše ano. Je také vidět, že ceny vstupů od r. 2003 neustále rostou prakticky bez ohledu na propady cen placené zemědělcům za jejich produkty. Teprve rok 2007 ukazuje na určité sblížení. S určitým zpožděním však přichází růst cen vstupů v letošním roce. Např. u hnojiv v Kč/t.

	jarní cena	podzimní cena
Ledek amono vápenatý	5300	7600
DAM	5100	7600
Draselná sůl	11700	24100
Draselná sůl	6900	14200

Spolu s růstem cen nafty a dalších vstupů hrozí odčerpání více než celého loňského zisku.

Vývoj cen zemědělských výrobců, cen vstupů do zemědělství a inflace v letech 1989-2004

Graf č. 7

Zdroj: ČSÚ

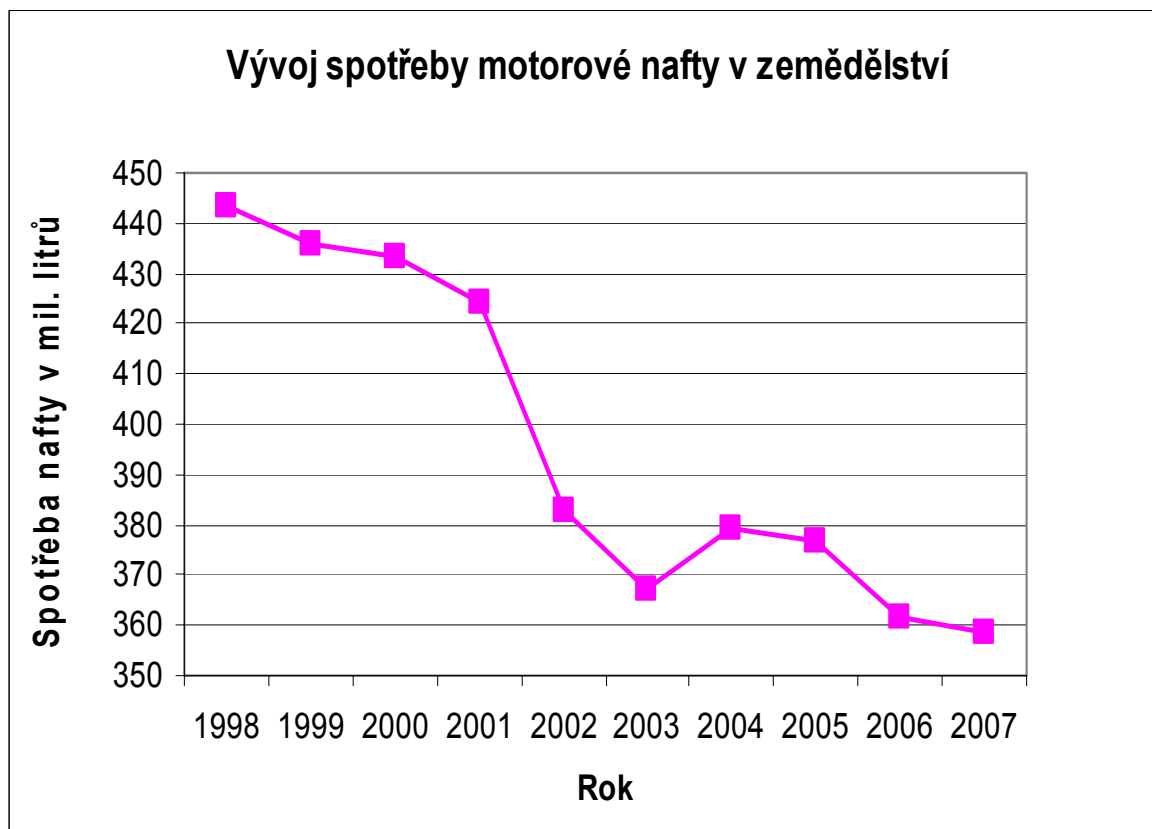
Znázorněný vývoj svědčí o dlouhodobém trendu rozevírání cenových nůžek mezi cenami vstupů a cenami placenými zemědělci, ale i o rozevírání nůžek mezi růstem cen zemědělců a inflací do vstupu do EU.

Neustálý růst cen vstupů však do r. 2004 kopíroval výkyvy v cenách placených zemědělci, i když s velkým a rostoucím odstupem.

Po vstupu do unie to však již neplatí, jak je vidět z předcházejícího grafu. Vyšší podpory odvětví zemědělství z evropského rozpočtu tak odtékají v cenách vstupů.

III. Spotřeba a ceny motorové nafty

Spotřeba motorové nafty v zemědělství

Graf č. 8

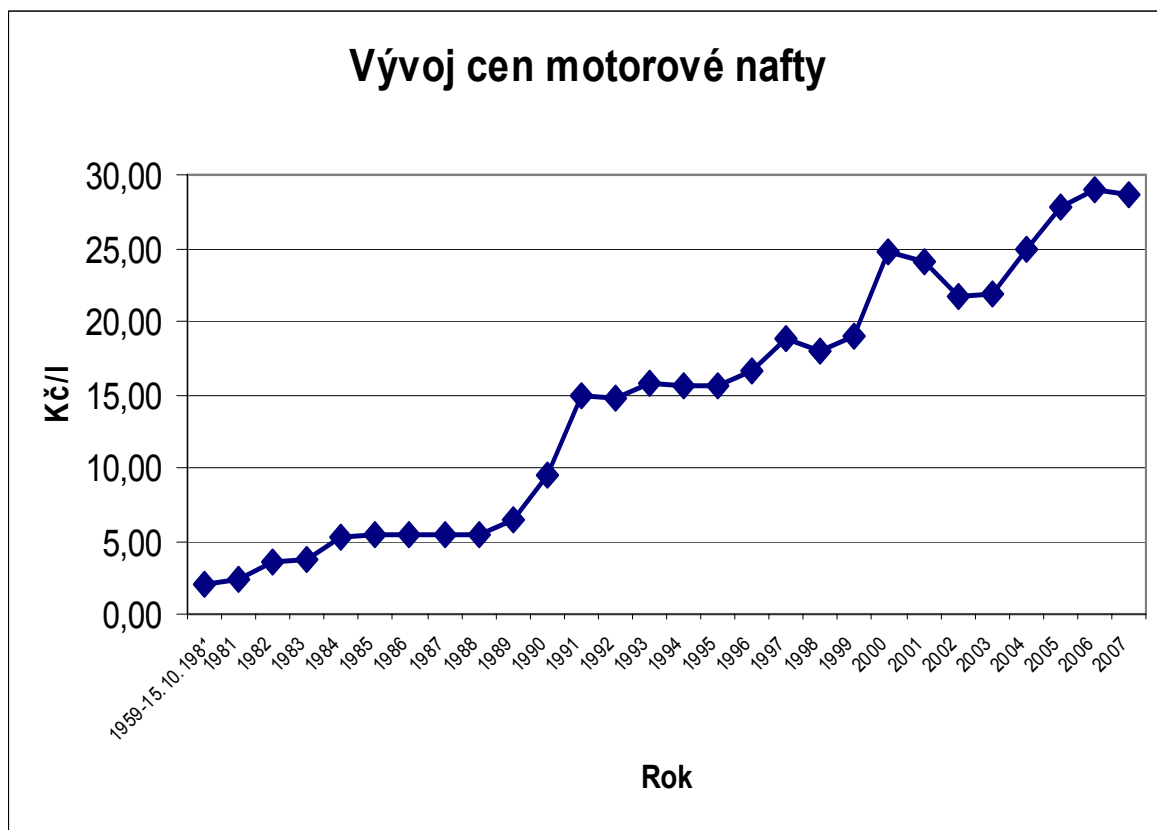
Zdroj: ČSÚ

Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Spotřeba v zemědělství – bez dopravy CELKEM v mil. litrů	443	436	433	424	383	367	379	377	362	358

Spotřeba v zemědělství bez lesnictví, rybolovu a spotřeby v dopravě na přidruženou výrobu

Tabulka č. 5

Zdroj: ČSÚ

Graf č. 9

Zdroj: ČSÚ

Rok	Cena v Kč/l	Rok	Cena v Kč/l	Rok	Cena v Kč/l
1959-15.10.1981	2,00	1990	9,49	2000	24,75
1981	2,38	1991	15,00	2001	24,07
1982	3,50	1992	14,73	2002	21,73
1983	3,70	1993	15,79	2003	21,89
1984	5,30	1994	15,64	2004	24,92
1985	5,50	1995	15,66	2005	27,87
1986	5,50	1996	16,65	2006	28,97
1987	5,50	1997	18,77	2007	28,67
1988	5,50	1998	18,04		
1989	6,50	1999	18,99		

V letech 1981 až 1990 vedeno jako nafta topná

Tabulka č.6

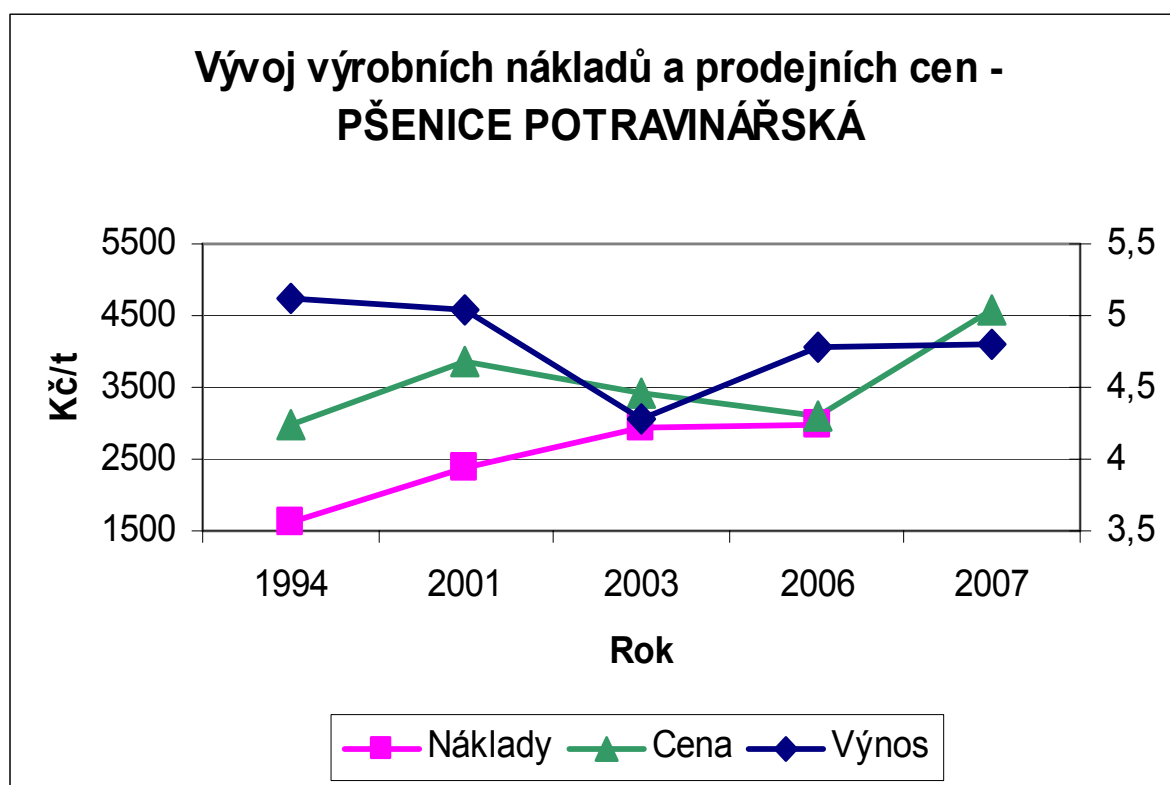
Zdroj: ČSÚ

Spotřeba nafty v zemědělství se neustále snižuje – od roku 1998, a to o 20 %, zatímco cena vzrostla od tohoto roku o 60 %. Její podíl na nákladech v zemědělství převyšuje 5 %.

	mil. l	cena Kč/l	spotřeba v mld. Kč
1998	443	18,04	8
2007	358	28,67	10

IV. Vývoj výrobních nákladů a prodejních cen vybraných produktů

Pšenice potravinářská

Graf č. 10

Zdroj: ČSÚ

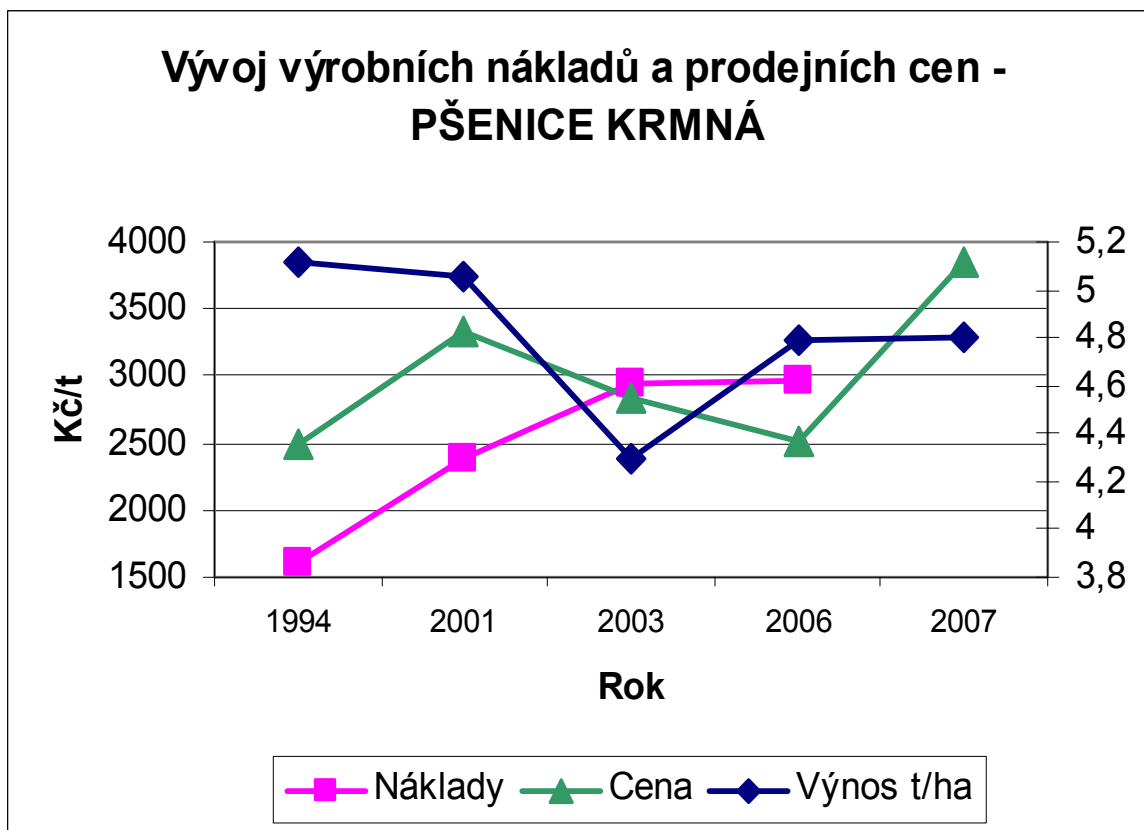
	rok				index	
	1994	2001	2003	2006	2006/1994	2007
Výnos t/ha	5,11	5,05	4,29	4,79	0,94	4,80
Náklady Kč/t	1614	2392	2948	2971	1,84	—
Potravinářská pšenice cena Kč/t	2983	3878	3427	3099	1,04	4578
Krmná pšenice cena Kč/t	2481	3339	2829	2506	1,01	3851
Potravinářská pšenice zisk Kč/t	1369	1486	479	128	0,09	—
Krmná pšenice zisk Kč/t	867	947	-119	-465	—	—

Tabulka č. 7

Zdroj: ČSÚ

Od r. 1999 dochází stále ke snižování zisku zemědělce a v roce 2006 prakticky růst nákladů zisk téměř pohlcuje. Až v roce 2007 nastává podstatný růst ceny. Náklady na 1 tunu potravinářské pšenice rostou bez ohledu na kolísání hektarového výnosu.

Pšenice krmná

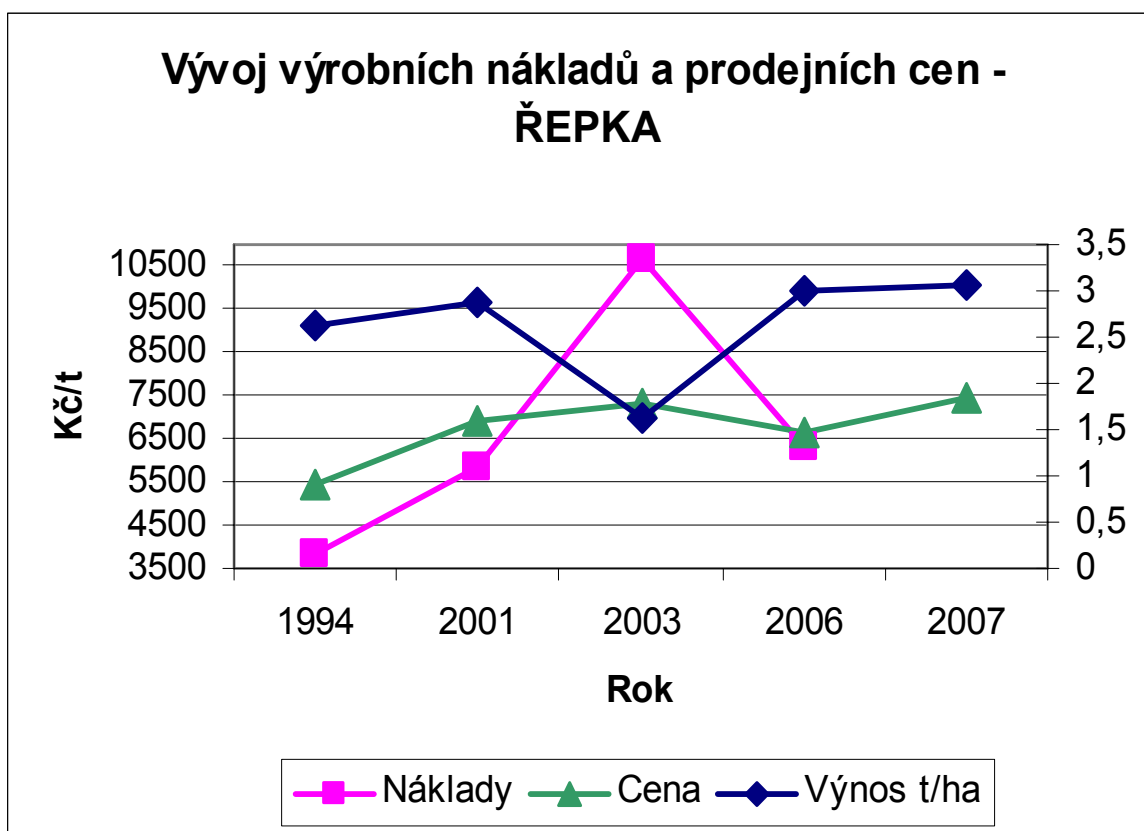

Graf č. 11

Zdroj: ČSÚ

V krmné pšenici jsou podobné tendence jako u potravinářské s tím, že od r. 2003 byly ceny této komodity podnákladové až do roku 2006 včetně.

Řepka

Graf č. 12

Zdroj: ČSÚ

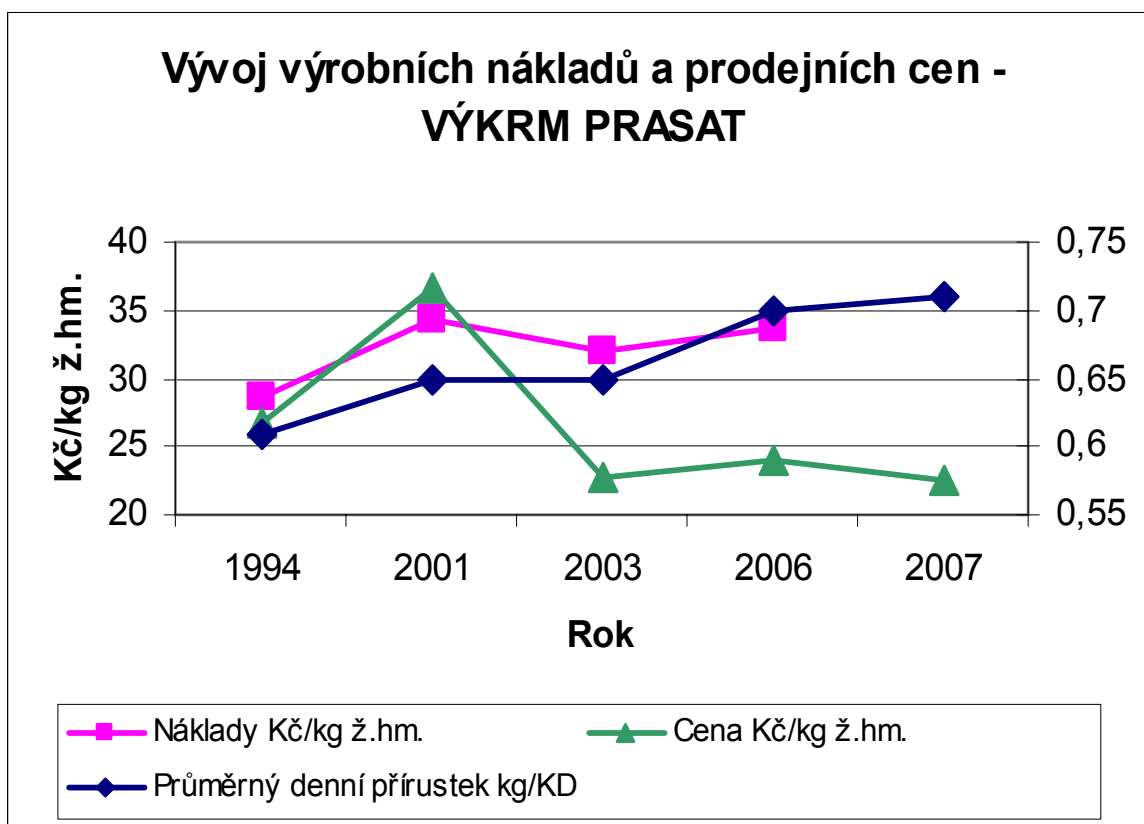
	rok				index	
	1994	2001	2003	2006	2006/1994	2007
Výnos t/ha	2,62	2,89	1,61	3,01	1,18	3,06
Náklady Kč/t	3808	5854	10663	6333	1,66	—
Cena Kč/t	5438	6904	7348	6637	1,22	7418
Zisk Kč/t	1630	1050	-3315	304	0,19	—

Tabulka č. 8

Zdroj: ČSÚ

Cena řepky má od roku 1994 trend růstu s průhybem v roce 2006. Kromě neúrodného roku 2003 cena převyšuje náklady, ale s tendencí snižování zisku. Zřejmá je i tendence růstu hektarového výnosu.

Výkrm prasat

Graf č. 13

Zdroj: ČSÚ

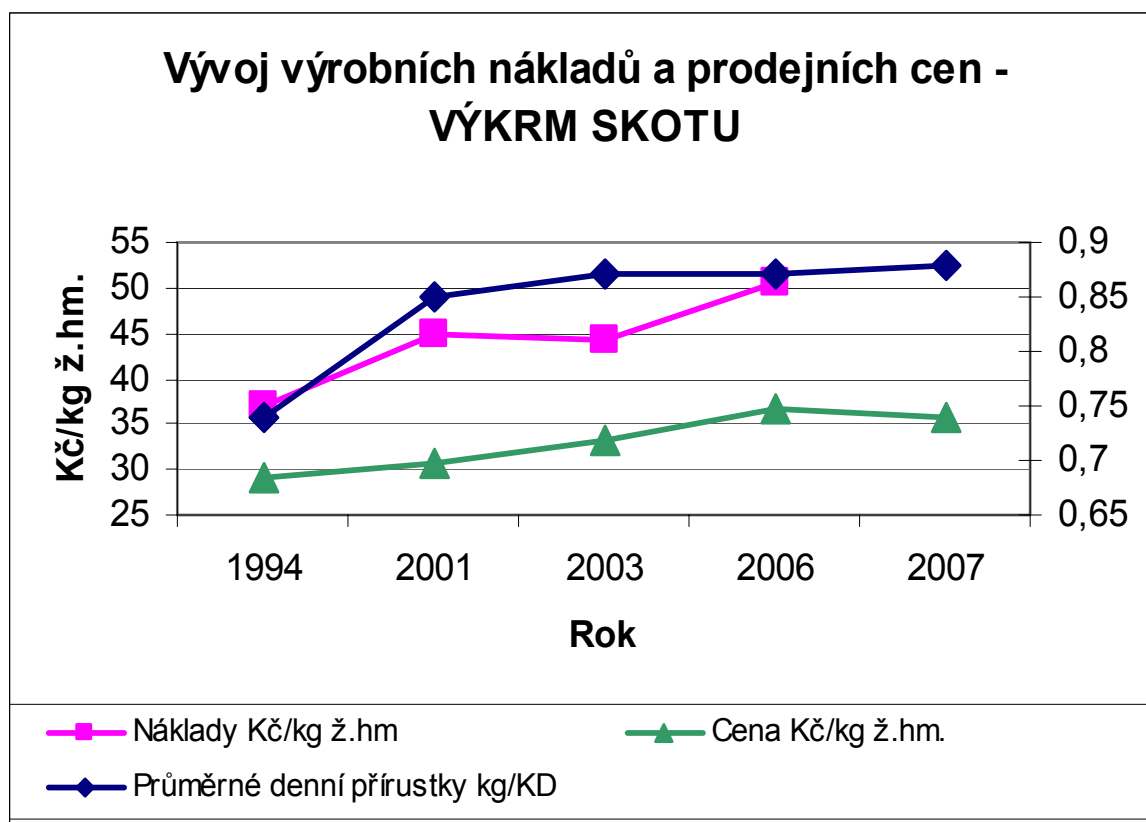
	rok				index	
	1994	2001	2003	2006	2006/1994	2007
Ø denní přír. kg/KD	0,61	0,65	0,65	0,7	1,15	0,71
Náklady Kč/kg ž.hm.	28,71	34,42	32,01	33,71	1,17	—
Cena Kč/kg ž.hm.	26,78	36,69	22,79	23,98	0,90	22,58
Zisk Kč/kg z.hm.	-1,93	2,27	-9,22	-9,73	—	—

Tabulka č. 9

Zdroj: ČSÚ

Cena prasat byla vyšší než náklady naposledy v roce 2001. Ztráta má tendenci se zvyšovat a nic na tom nemění ani růst váhových přírůstků prasat. Ztráta představovala v roce 2006 téměř třetinu ceny. V roce 2007 poklesla cena pod úroveň nejslabšího roku 2003.

Výkrm skotu

Graf č. 14

Zdroj: ČSÚ

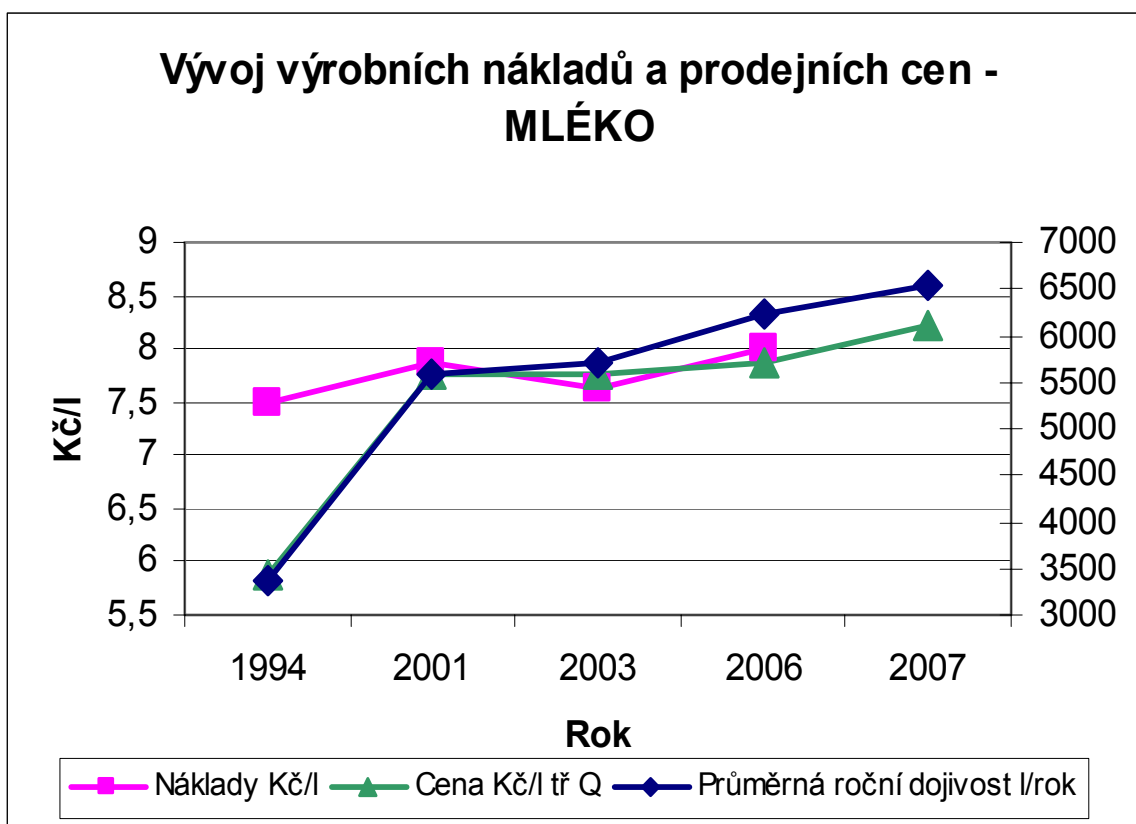
	rok				index	
	1994	2001	2003	2006	2006/1994	2007
Ø denní přír. kg/KD	0,74	0,85	0,87	0,87	1,18	0,88
Náklady Kč/kg ž.hm.	36,88	45	44,15	50,59	1,37	—
Cena Kč/kg ž.hm.	29,25	30,54	33,31	36,71	1,26	35,67
Zisk Kč/kg z.hm.	-7,63	-14,46	-10,84	-13,88	—	—

Tabulka č. 10

Zdroj: ČSÚ

Cena je trvale pod výrobními náklady s tendencí intenzivnějšího zhoršování od r. 2003. Průměrný denní přírůstek v posledních letech stagnuje. Cena neuhradila v r. 2006 více než čtvrtinu nákladů. V r. 2007 se dále snížila.

Mléko

Graf č. 15

Zdroj: ČSÚ

	rok				index	
	1994	2001	2003	2006	2006/1994	2007
Ø roční dojivost l/rok	3368	5576	5694	6222	1,85	6548
Náklady Kč/l	7,48	7,88	7,63	8	1,07	—
Cena Kč/l tř. Q	5,87	7,76	7,75	7,86	1,34	8,22
Zisk Kč/l	-1,61	-0,12	0,12	-0,14	—	—

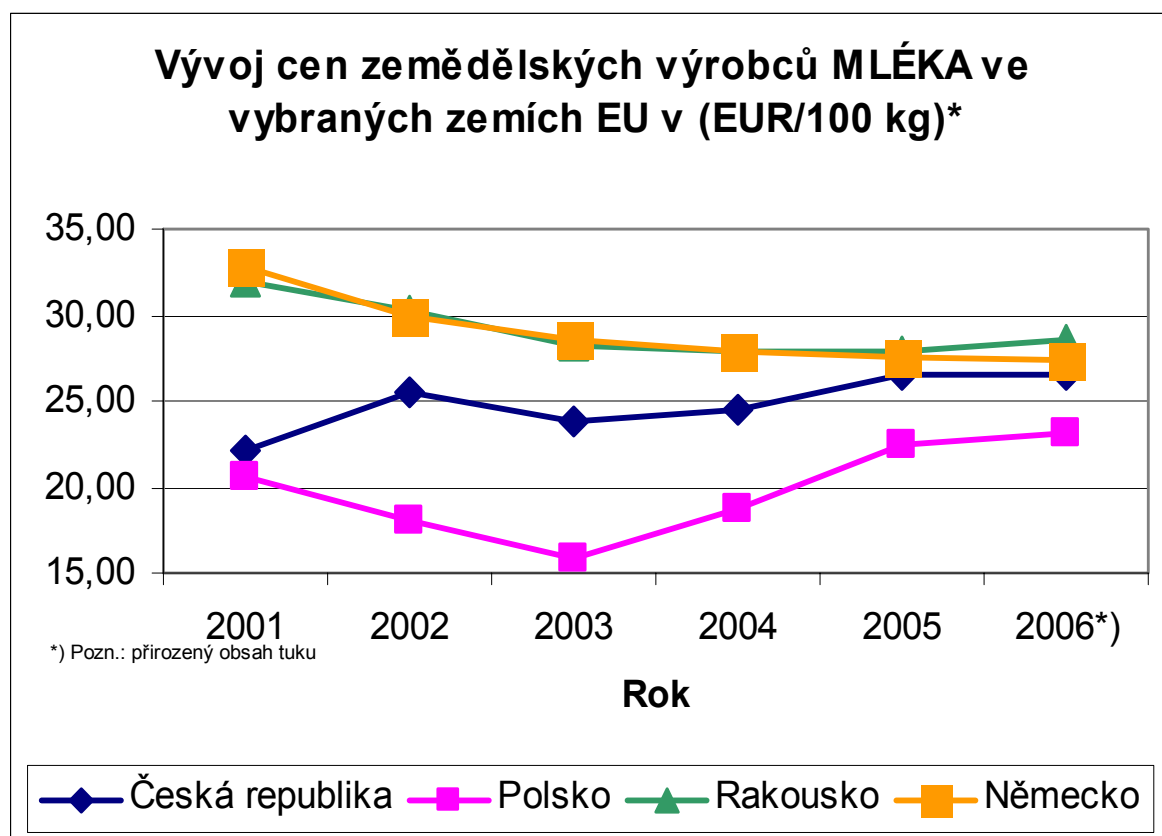
Tabulka č. 11

Zdroj: ČSÚ

Od r. 1994 pokrývala cena náklady pouze v krátkém období mezi roky 2002 a 2004. Výraznější růst cen nastal v závěru roku 2007, v roce 2008 se cena opět postupně snižuje. Výrazný růst dojivosti od r. 2003 prakticky nepřinesl snížení jednotkových nákladů.

V. Porovnání vývoje cen placených zemědělci se sousedními státy

Mléko

Graf č. 16

Zdroj: ČSÚ

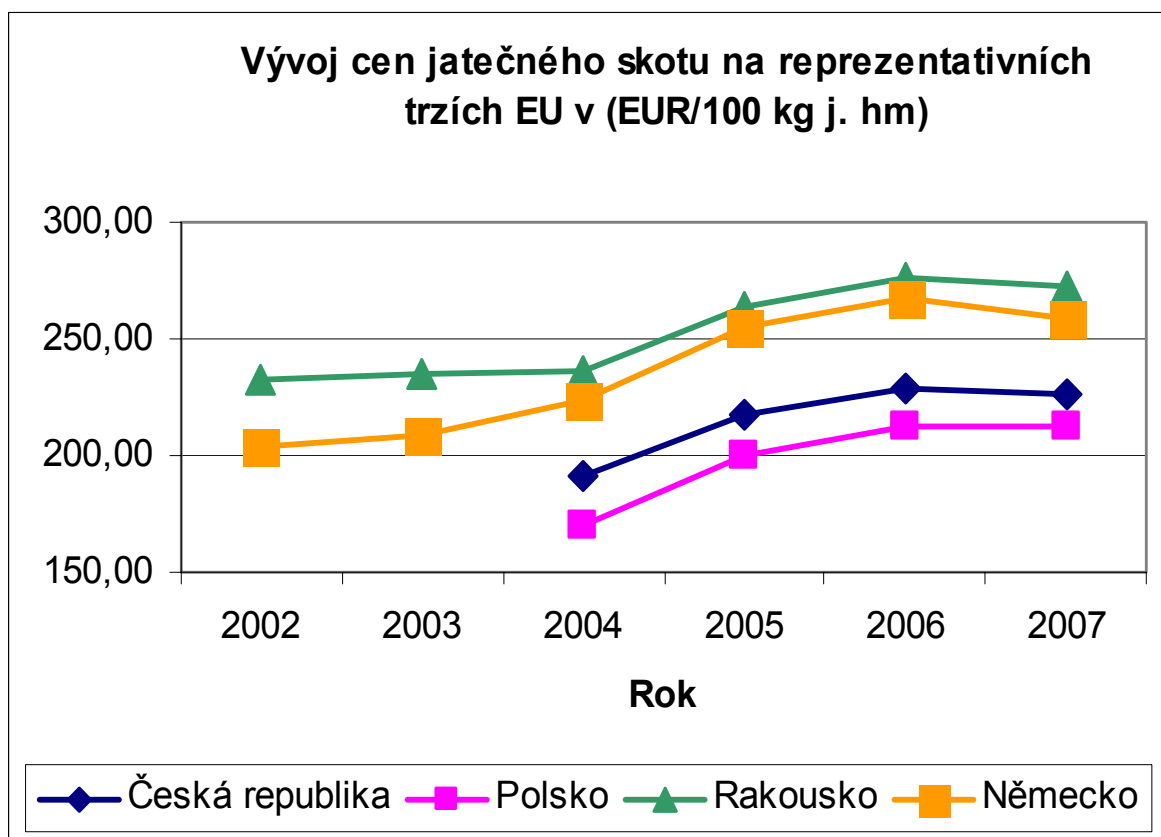
	2001	2002	2003	2004	2005	2006*)
Česká republika	22,10	25,58	23,75	24,45	26,53	26,46
Polsko	20,67	18,07	15,78	18,67	22,42	23,14
Rakousko	32,00	30,20	28,18	27,88	27,95	28,54
Německo	32,82	29,98	28,49	27,96	27,60	27,35

Tabulka č. 12

Zdroj: ČSÚ

U starých německy mluvících členů unie Německa a Rakouska je vývoj ceny mléka prakticky totožný. Od r. 2001 do roku 2006 včetně se cena snižuje. Po vstupu do EU se noví členové ČR i Polsko k cenám uvedených sousedů přibližují – ČR výrazně rychleji.

Jatečný skot

Graf č. 17

Zdroj: ČSÚ

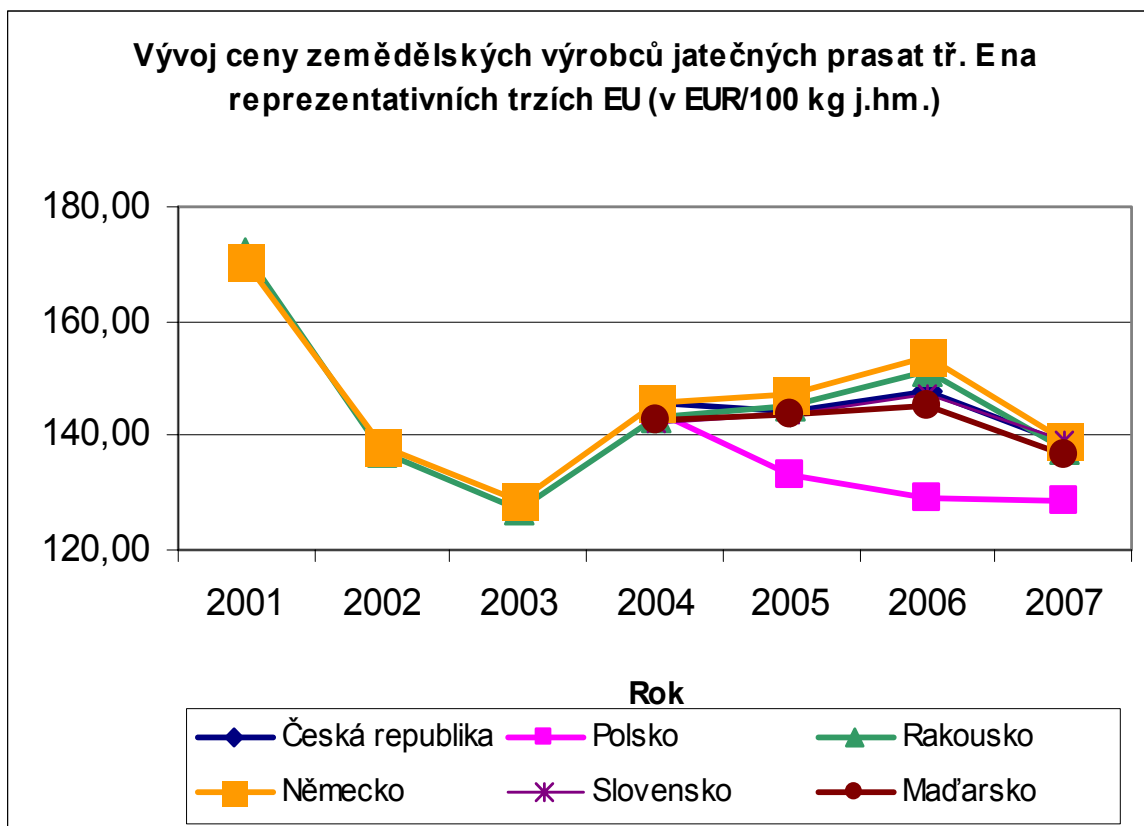
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Česká republika				190,70	217,38	229,36	225,92
Polsko				169,91	200,34	212,09	212,66
Rakousko		231,96	234,40	235,95	264,20	276,45	272,50
Německo		204,20	208,91	223,55	255,01	267,45	258,56

Tabulka č. 13

Zdroj: ČSÚ

Po vstupu do EU vývoj cen nových států kopíruje vývoj starých sousedů, ale na mnohem nižší úrovni.

Prasata

Graf č. 18

Zdroj: ČSÚ

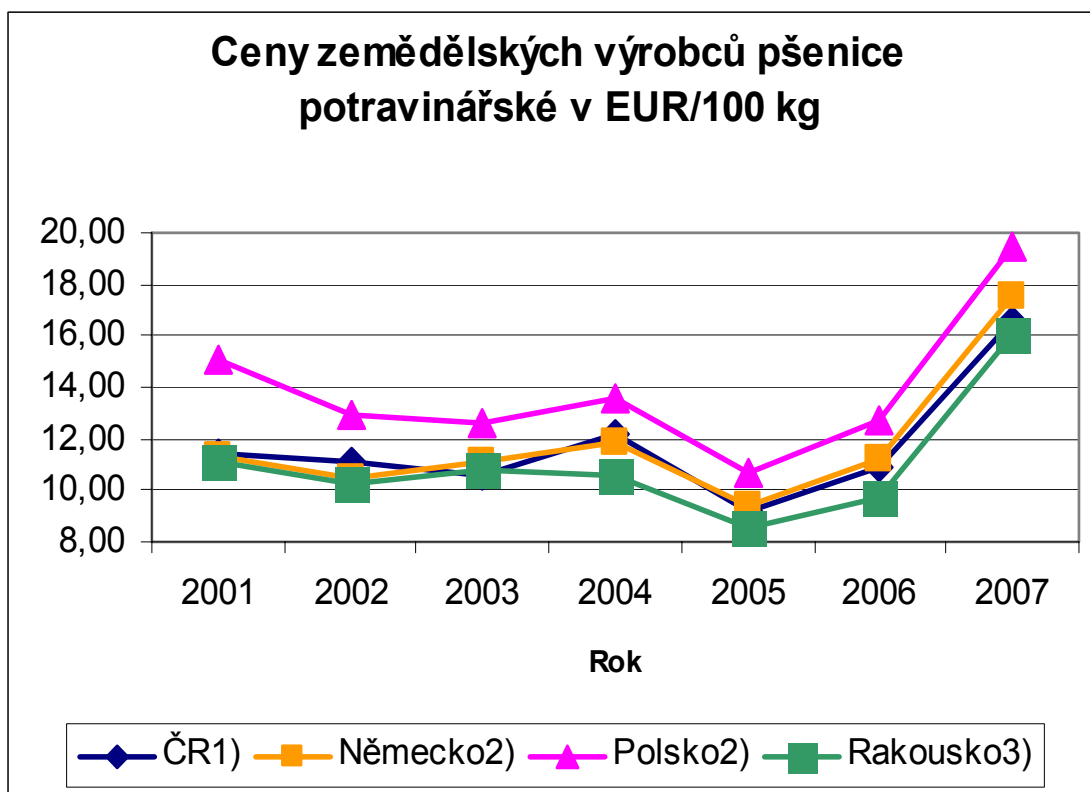
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Česká republika				145,81	144,03	147,54	138,56
Polsko				143,97	133,15	129,00	128,37
Rakousko	172,00	137,38	127,23	143,06	145,15	151,24	137,82
Německo	170,54	138,20	128,51	145,48	147,09	153,99	139,08
Slovensko				142,19	143,78	147,47	139,19
Maďarsko				142,86	143,81	144,98	136,64

Tabulka č. 14

Zdroj: ČSÚ

Po vstupu do unie ceny prasat v ČR, na Slovensku i v Maďarsku prakticky kopírují vývoj v Německu a Rakousku. V Polsku byl trend opačný – ke sblížení dochází až v roce 2007 především v důsledku snížení cen v ostatních uvedených státech.

Pšenice potravinářská

Graf č. 19

Zdroj: ČSÚ

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
ČR1)	11,48	11,13	10,60	12,22	9,18	10,94	16,56
Německo2)	11,37	10,46	11,11	11,81	9,34	11,17	17,52
Polsko2)	15,08	12,94	12,59	13,56	10,68	12,71	19,48
Rakousko3)	11,11	10,25	10,80	10,53	8,49	9,76	16,00

1) Aritmetický průměr měsíčních CZV dle ČSÚ přepočtených měsíčním kurzem ČNB

2) Aritmetický průměr týdenních CZV dle IMDE-ZMP

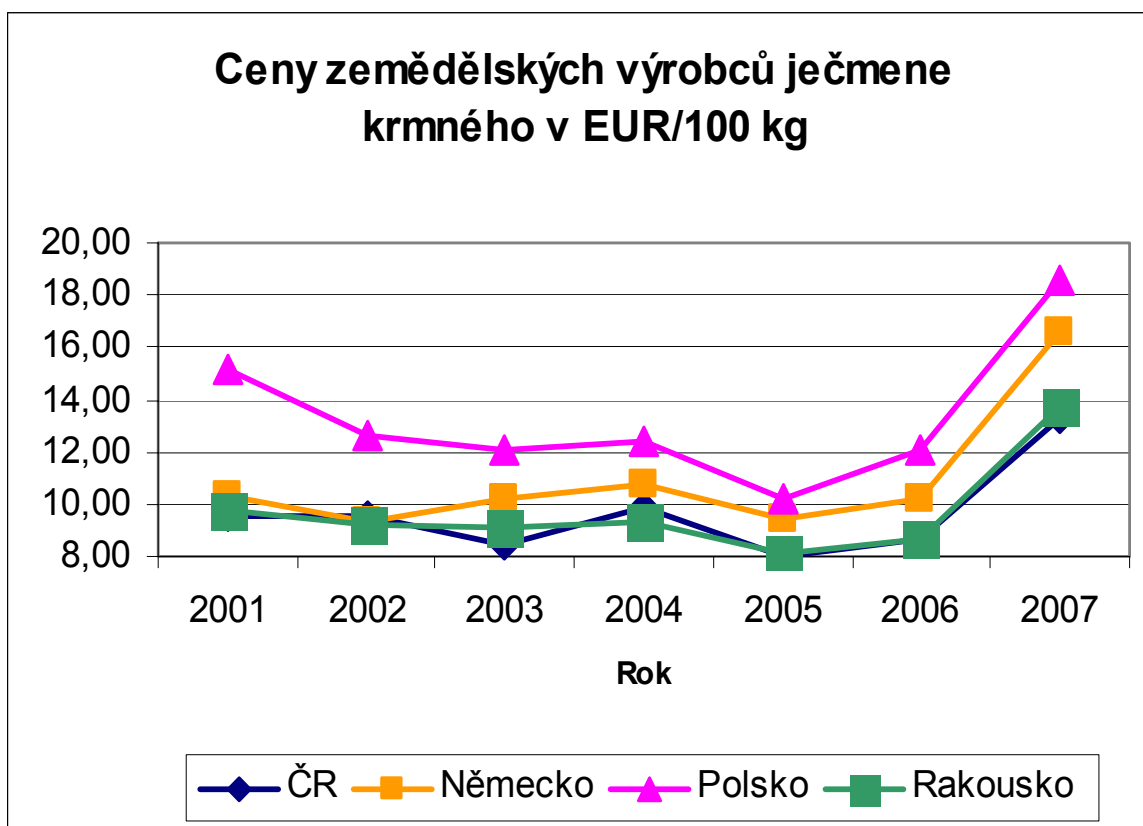
3) Aritmetický průměr měsíčních CZV dle AMA Rakousko

Tabulka č. 15

Zdroj: ČSÚ

Naše ceny prakticky kopírují vývoj cen v Německu a Rakousku. Od roku 2004 jsou ceny v Rakousku výrazněji nižší než u nás. Vysoké ceny v Polsku, vyšší než v ostatních sledovaných státech se udržují od roku 2001 doposud, i když vývoj cen v ostatních státech sledují a od vstupu do EU zatím nemají tendenci ke sbližování s ostatními.

Ječmen krmný

Graf č. 20

Zdroj: ČSÚ

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
ČR	9,51	9,55	8,44	9,88	8,01	8,66	13,31
Německo	10,34	9,36	10,16	10,71	9,38	10,25	16,61
Polsko	15,19	12,66	12,08	12,35	10,16	12,13	18,54
Rakousko	9,81	9,25	9,09	9,36	8,16	8,65	13,70

1) Aritmetický průměr měsíčních CZV dle ČSÚ přepočtených měsíčním kurzem ČNB

2) Aritmetický průměr týdenních CZV dle IMDE-ZMP

3) Aritmetický průměr měsíčních CZV dle AMA Rakousko

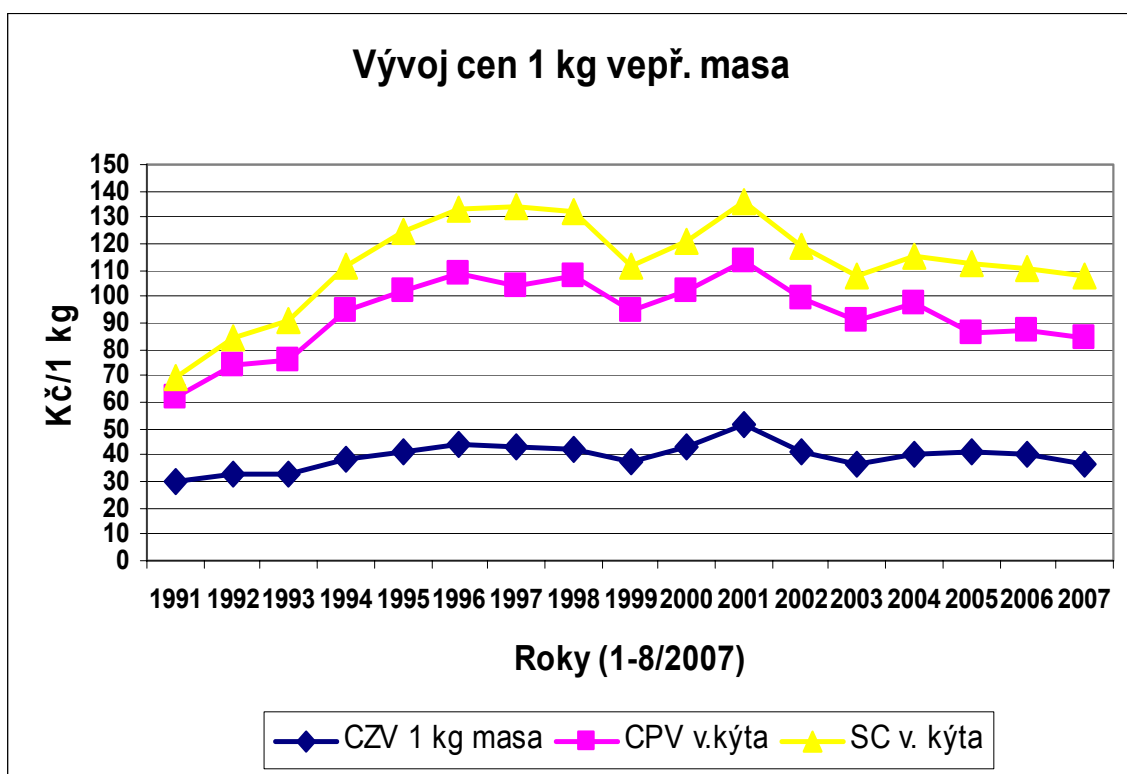
Tabulka č. 16

Zdroj: ČSÚ

Vývoj polských cen výrazně nad vývojem cen ostatních – tendence k nesbližování od r. 2005. Zřejmě je to způsobeno vysokým objemem živočišné produkce a vysokou poptávkou po jaderných krmivech. Naše ceny jsou pod cenami Německa na úrovni spíše nižších cen rakouských.

IV. Vývoj cen placených zemědělcům, cen průmyslových výrobců a spotřebitelských cen

Vývoj cen vepřového masa

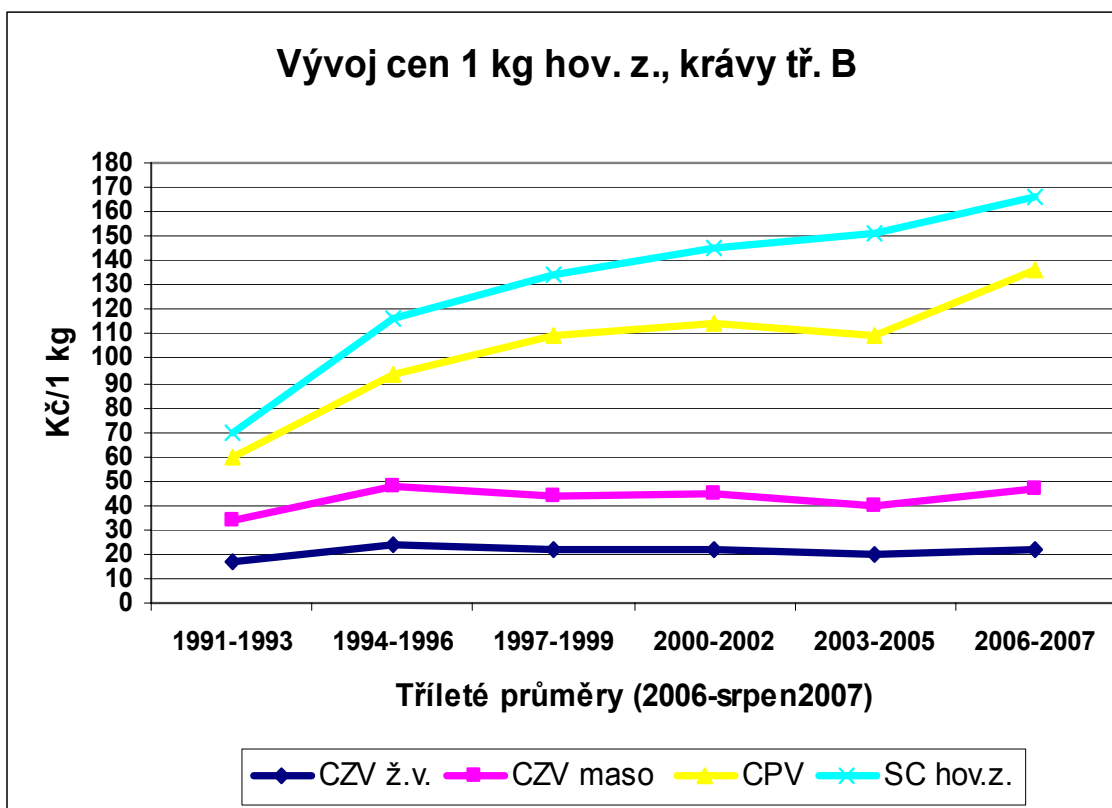

Graf č. 21

Zdroj: ČSÚ

Od r. 1991 byly 2 velké propady ceny v r. 1989 a 2003 a to ve všech cenových okruzích. Od r. 2004 a 2005 trvá tendence snižování ceny dosud. Po prudkém růstu cen marží obchodu i zpracovatelů do r. 1998 nedochází již k tak výrazným změnám.

Vývoj cen hovězího

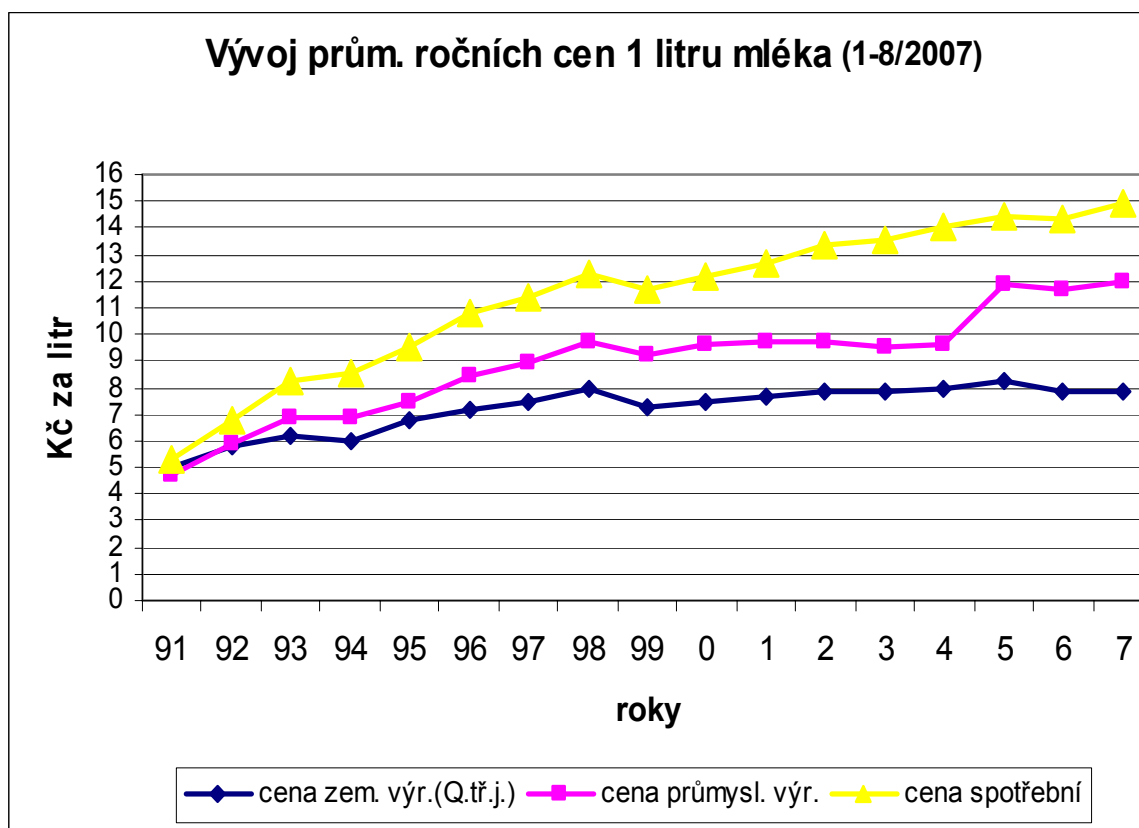

Graf č. 22

Zdroj: ČSÚ

Spotřebitelské ceny hovězího nepřetržitě od roku 1991 rostou. U cen průmyslových výrobců došlo mezi roky 2003-2005 k propadu, který stlačil ceny placené zemědělcům a umožnil zvýšit marži obchodu. S výjimkou těchto let ceny průmyslových výrobců neustále rostou a zvětšuje se výrazně jejich marže. Propad cen placených zemědělcům mezi roky 1997-1999 nevedl k přerušení růstu cen průmyslových výrobců ani spotřebitelských.

Mléko

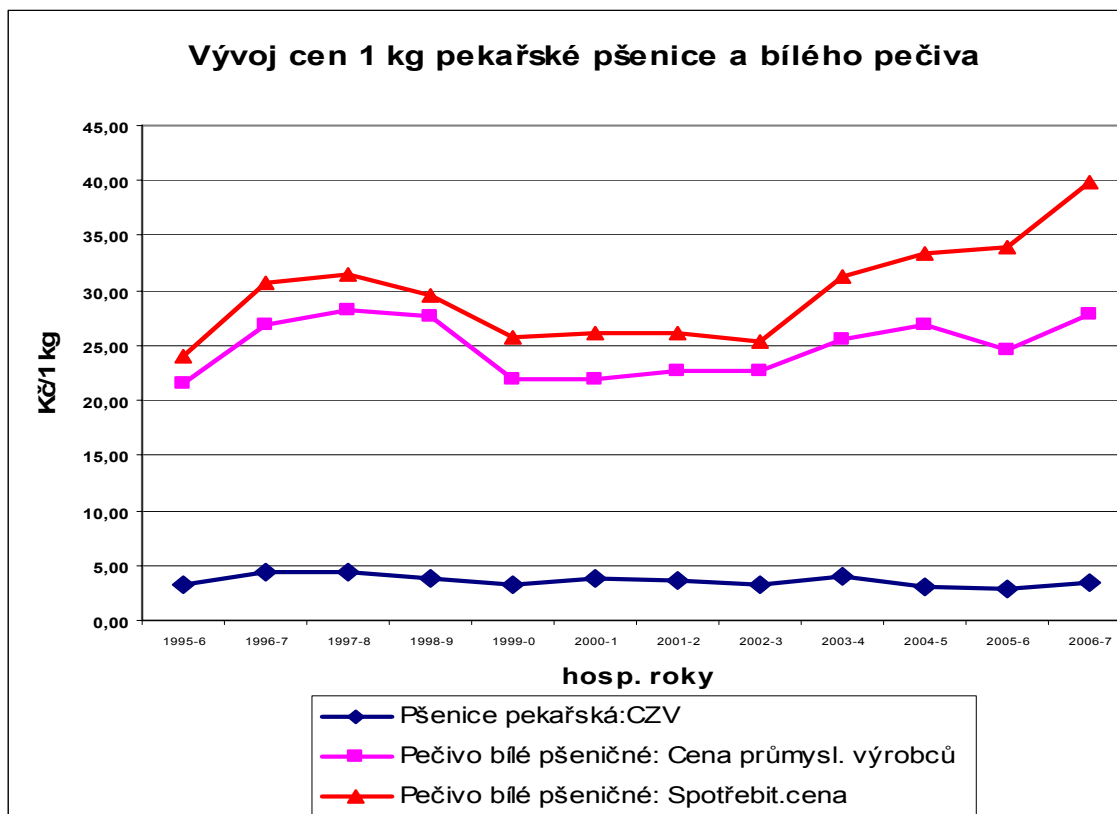

Graf č. 23

Zdroj: ČSÚ

Od r. 1991 došlo ke 3 propadům cen ve všech cenových okruzích – v r. 1994, 1999 a 1996, avšak s různou intenzitou. Marže obchodu neustále rostla až do r. 2004. V roce 2005 výrazné zvýšení cen průmyslových výrobců na rok přerušilo růst obchodní marže – zvýšení cen placených zemědělcům bylo nesrovnatelně nižší. V roce 2006 a 2007 se průměrné ceny placené zemědělcům snižovaly – růst nastal až v závěru roku 2007. Růst marží obchodu i zpracovatelů se obnovil a v průměrných cenách za r. 2007 se již projevil (leden až srpen 2007).

Pšenice pekařská a bílé pečivo

Graf č. 24

Zdroj: ČSÚ

Z grafu je velmi přehledně vidět, že ceny průmyslových výrobců pečiva i spotřebitelské kopírují vývoj cen placených zemědělcům s určitým zpožděním, ale o to s většími výkyvy. V hospodářském roce 1997-8 výrobní i spotřebitelské ceny rostly, i když se cena pšenice snižovala, totéž v roce 2001-2 i 2004-5. Nikdy se však nestalo, aby růst cen placených zemědělcům nebyl využit ke zvýšení cen průmyslových výrobců pečiva i spotřebitelských cen. V hospodářském roce 2006-7 je jasné zvýšení ceny placené zemědělcům, ale v dlouhodobém srovnání je to cena pod úrovní roku 1996-7, 1997-8, 1998-9, 2000-1, 2001-2 i 2003-4.

Z následující tabulky vyplývá, že v hospodářském roce 1995-6 se 1 kg pšenice zhodnotil v ceně pečiva u pekárny 6,7 krát a ve spotřebitelské ceně 7,5 krát. V roce 2005-6 to bylo u průmyslových výrobců 8,7 krát a ve spotřebitelské ceně 12 krát.

Roky prodeje	1995-6	1996-7	1997-8	1998-9	1999-0	2000-1	2001-2	2002-3	2003-4	2004-5	2005-6	2006-7
Pšenice pekařská: CZV	3,20	4,42	4,32	3,87	3,19	3,87	3,65	3,23	3,99	3,05	2,83	3,49
Pečivo bílé pšeničné: Cena průmysl. výrobců	21,55	26,87	28,27	27,65	21,93	21,96	22,75	22,60	25,64	26,84	24,63	27,75
Pečivo bílé pšeničné: Spotřebit. cena	24,07	30,71	31,43	29,49	25,69	26,06	26,18	25,39	31,34	33,43	33,94	39,77

Tabulka č. 17

Zdroj: ČSÚ

Souhrn

1. Vývoj hrubé zemědělské produkce ve stálých cenách ukazuje výrazné a dlouhodobé nevyužívání produkčního potenciálu, snižování zhodnocení rostlinné produkce v produkci živočišných výrobků. To vyvolává strukturální nerovnováhu mezi téměř stabilní produkcí obilovin a nízkými stavy, především monogastrických zvířat. Nízká produkce především z chovu skotu vyvolává nerovnováhu s dosavadním růstem ploch trvalých travních porostů.

Zřejmě nastává situace, kdy bychom se mohli podílet na světovém potravinovém boomu. K tomu se však musí změnit dosavadní koncepce nejen české, ale i evropské agrární politiky. Francouzi, kteří se ujali od 1.7.2008 předsednictví EU, svolali hned v prvních dnech předsedání prvou konferenci na téma „Jak nakrmit svět“.

2. Z dlouhodobého porovnání cen vstupů, cen placených zemědělcům a inflace vyplývá, že až loňský rok naznačil možnost částečného vymanění zemědělců z dlouhodobého tlumení inflace. Současně vzniká riziko odčerpání možných prostředků na investice růstem cen vstupů i zvýšením pozemkové daně.
3. Eskaluje růst cen motorové nafty a je pádným důvodem pro zachování systému zelené nafty a zvýšení vratky spotřební daně.
4. U základních rostlinných produktů obilovin a řepky se projevuje tendence ke snižování ziskovosti z vysokého růstu nákladů.

Cena prasat naposledy kryla náklady v roce 2001 a výkrm skotu je trvale ztrátový.

U mléka nepřinesl výrazný růst užitkovosti snížení jednotkových nákladů a v časové řadě kryla cena náklady jen v krátkém období.

Z porovnání nákladů a cen u zkoumaných výrobků jednoznačně vyplývá vysoká nákladovost ve srovnání s dosahovanou cenou a tendencí snižování zisku tam, kde je dosahován.

5. Z porovnání vývoje cen stěžejních zemědělských produktů se sousedními zeměmi jednoznačně vyplývá přizpůsobování vývoje v nových členských zemích sousedním starým zemím s určitými odchylkami nebo opožděním v Polsku.
6. Porovnáním vývoje cen vybraných výrobků ve všech cenových okruzích, to je cen placených zemědělcům, cen průmyslových výrobců (zpracovatelů zemědělských surovin) a spotřebitelských cen se zjišťuje prakticky permanentní růst marží obchodu a zpracovatelů na rozdíl od zemědělství. Velmi dynamicky roste zejména zhodnocení pšenice ve výrobních i spotřebitelských cenách pečiva.

Je nezbytné využít všechny příležitosti ke zlepšení postavení zemědělských prvovýrobců v potravinové vertikále.